

АКАДЕМІК В. П. БУРКАТ – ПУБЛІЦИСТ, ІСТОРИК І ПОПУЛЯРИЗАТОР АГРАРНОЇ НАУКИ В УКРАЇНІ

І. С. БОРОДАЙ

*Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН (Чубинське, Україна)
irinaboroday@online.ua*

Висвітлено внесок академіка В. П. Бурката в історію аграрної науки, репрезентацію та популяризацію вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи. Охарактеризовано його наукові пошуки як одного із засновників історико-біографічної серії «Українські вчені-аграрії ХХ століття», ініціатора енциклопедичних і довідкових видань, редактора відомих галузевих науково-тематичних часописів, автора наукових узагальнюючих праць. Розкрито роль ученого в становленні національної аграрної біографістики та бібліографії. Як форму творчої діяльності В. П. Бурката розглядали публіцистику, присвячену питанням розвитку тваринництва, невідкладним проблемам державотворення та наукознавства.

Ключові слова: історія аграрної науки, сільськогосподарська дослідна справа, енциклопедична справа, бібліографія, публіцистика

ACADEMICIAN V. BURKAT – PUBLICIST, HISTORIAN AND POPULARIZER OF AGRICULTURAL SCIENCE IN UKRAINE

I. Borodai

Institute of Animal Breeding and Genetics nd. a. M.V.Zubets of NAAS (Chubynske, Ukraine)

Contribution of academician V. Burkat in the history of agricultural science, representation and promotion of domestic agricultural experimental work was highlighted. Characteristic of his scientific researches as one of the founders of historical and biographical series "Ukrainian agricultural scientists of the twentieth century", the initiator of encyclopedias and reference books, editor of leading branch research and thematic digests, scientific summarizing papers was applied. The role of the scientist in the development of national agricultural biographistic and bibliography was shown. As the form of V. Burkat`s creative activity we considered publicism, devoted to issues of animal husbandry development, the urgent state problems and the science of science.

Keywords: history of agricultural science, agricultural experimental work, encyclopedic work, bibliography, publicism

АКАДЕМІК В. П. БУРКАТ – ПУБЛІЦИСТ, ІСТОРИК И ПОПУЛЯРИЗАТОР АГРАРНОЙ НАУКИ В УКРАИНЕ

И. С. Бородай

Институт разведения и генетики животных имени М. В. Зубца НААН (с. Чубинское, Украина)

Освещен вклад академика В. П. Бурката в историю аграрной науки, репрезентацию и популяризацию отечественного сельскохозяйственного опытного дела. Приведена характеристика его научных поисков как одного из основателей историко-биографической серии «Украинские ученые-аграрии ХХ столетия», инициатора энциклопедических и справочных изданий, редактора известных отраслевых научно-тематических журналов, автора научных обобщающих работ. Раскрыта роль ученого в становлении национальной

аграрной биографистики и библиографии. Как форму творческой деятельности В. П. Бурката рассматривали публицистику, посвященную вопросам развития животноводства, неотложным государственным проблемам и науковедению.

Ключевые слова: **история аграрной науки, сельскохозяйственное опытное дело, энциклопедическое дело, библиография, публицистика**

Вступ. Доктор сільськогосподарських наук, професор, академік УААН В. П. Буркат увійшов в історію науки не лише як відомий учений-селекціонер у галузі тваринництва, фундатор сучасної теорії породотворення, автор низки високопродуктивних спеціалізованих порід великої рогатої худоби, а й як талановитий публіцист, наукознавець, популяризатор досягнень вітчизняної аграрної науки. На сучасному етапі, який позначився становленням державності України, гостро постала потреба ґрунтовної інвентаризації її культурних надбань, накопичених за всю історію її існування, їх систематизації та популяризації. Значних зусиль до «висвітлення та утвердження істинної, позбавленої чужинсько-ідеологічних брехливих нашарувань національно-державної історії», репрезентації наукових здобутків українських учених у світовому інформаційному просторі доклав академік УААН В. П. Буркат [5, с. 10]. Учений неодноразово наголошував, що за царських та радянських часів проводилась політика, спрямована на укорінення у свідомості українців їхньої меншовартості. З історії нації або викреслили найславетніших, або приписали їх здобутки Росії. Він вважав, що українська нація має багатотисячну історію, означену видатними іменами, епохальними звершеннями, унікальною культурою, могутнім прогресивним впливом на інші етноси [86]. Вивчення цієї грані творчого спадку вченого представляється актуальним і практично значимим.

Матеріали та методи досліджень. Автором використано загальнонаукові (аналіз, синтез, класифікація, типологізація), міждисциплінарні (структурно-системний) та власне історичні (проблемно-хронологічний, порівняльно-історичний, періодизації, персоніфікації) методи. Особливої уваги надавалося методу джерелознавчого та архівознавчого аналізу. Основу джерельної бази дослідження склали наукові праці (друковані і рукописні) доктора сільськогосподарських наук, професора, академіка В. П. Бурката.

Результати дослідження. У процесі проведення дослідження обґрунтовано, що Валерій Петрович відстоював історичну самобутність України як співзасновник історико-біографічних серій, енциклопедичних, довідкових та бібліографічних видань, редактор науково-тематичних часописів, автор фундаментальних наукових узагальнюючих праць та ін. Однією із найбільших заслуг вченого була активна участь в інтенсивному розгортанні енциклопедичної справи в Україні, сприятливі умови для якої склалися лише в останні десятиріччя. Енциклопедичні видання, опубліковані в радянські часи, були значною мірою заідеологізованими і фрагментарними, не включали цілі блоки заборонених тем та імен, достатньою мірою не враховували світового досвіду. До того ж, значна частина матеріалу, представленого в таких енциклопедіях, була застарілою, оскільки саме за часів незалежності життя української нації позначилося суттєвими змінами в економіці, культурі, науці.

З 1997 р. і до кінця свого життя В. П. Буркат був членом головної редакційної колегії «Енциклопедії сучасної України». Учений поставив за мету дати якомога повнішу інформацію про життя і здобутки українського народу в драматичному ХХ ст., забезпечити об'єктивну наукову інтерпретацію складних і не зрідка трагічних явищ цього періоду, заповнити білі плями, дезавувувати несправедливі й поверхневі оцінки, зняти пелену тенденційності й заполітизованості. Не менш важливим завданням вважав розкриття змісту діянь українського народу в новітню добу його історії. При підготовці енциклопедії намагався враховувати величезний масив інформації про життя української еміграції, її надбання в галузях культури, науки, суспільної думки та ін. «Енциклопедія сучасної України» – перше широкопланове науково-довідкове видання, в якому на основі досягнень національної аграрної науки подано сучасну інформацію про всі галузі АПК, становлення й розвиток вітчизняної системи аграрних

наук. Вона узагальнює результати багаторічних фундаментальних і прикладних досліджень вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи, висвітлює її сучасний стан.

Найбільш об'ємні статті присвячені основним галузям аграрного виробництва. Значний масив енциклопедії займають біографічні статті про видатних учених, які здійснили визначальний внесок в сільськогосподарську науку, основоположників окремих її напрямів, авторів відомих праць з проблем галузі, почесних та іноземних членів, а також осіб, удостоєних звання заслужених діячів науки України, заслужених працівників сільського господарства України, лауреатів Державної премії України або премій видатних учених-аграріїв. Валерій Петрович відстоював думку, що на сторінках енциклопедії необхідно висвітлювати матеріал про осіб, котрі не лише будували, а й руйнували науку. Це дасть змогу об'єктивно висвітлити процеси її реальної історії, її здобутки та перспективи. Уже перші томи «Енциклопедії сучасної України» набули значної популярності, а колектив штатних працівників виріс від творчої групи до Інституту енциклопедичних досліджень Національної академії наук України. На жаль, за життя Валерія Петровича було опубліковано лише 8 томів цього видання [1].

В останні роки Інститутом енциклопедичних досліджень започатковано ще одне енциклопедичне видання – Універсальну енциклопедію України, яка за своїми хронологічними межами та наповненням має значно перевершити «Енциклопедію сучасної України». Враховуючи високий авторитет та здобутки В. П. Бурката у цій сфері, йому доручили підготовку словника сільськогосподарського розділу [10].

Учений наголошував, що науку, перш за все, репрезентують учені, як носії нових теорій, ідей, гіпотез. З огляду на це провідним напрямом досліджень з історії вітчизняної сільськогосподарської науки повинна стати аграрна біографістика. Становлення цього напрямку він вважав особливо актуальним в умовах сьогодення, коли активізується біографістика гуманітарних сфер знання, вчені котрих постраждали від політичних акцій значно більше, ніж дослідники природничих дисциплін. Разом з тим, українська аграрна наука також зазнала істотних репресій, утисків, деформацій. На думку вченого, відставання аграрної біографістики у розробці цих проблем було очевидним [7]. Першим кроком на цьому шляху стало започаткування у 1997 р. разом з академіком М. В. Зубцем історико-біографічної серії «Українські вчені-аграрії ХХ століття», у межах якої вдалося систематизувати розпорошений матеріал щодо життя та діяльності визнаних учених у цій галузі. За відносно короткий термін було видано 9 книг цієї серії, у яких висвітлено життєвий шлях, наукову та громадську діяльність 1270 українських учених-аграріїв.

В. П. Буркат брав активну участь у підготовці видань про діяльність учених у галузі тваринництва, що готовилися до ювілейних дат. Це матеріали конференцій, монографії про життя і діяльність Ф. Е. Фальц-Фейна, І. І. Іванова, М. Ф. Іванова, І. В. Смирнова, О. Ю. Яценка, Ф. Ф. Ейснера, М. А. Кравченка, О. В. Квасницького та ін. У низці своїх наукових праць, таких як «Уроки академіка М. Ф. Іванова» (1996), «Із спогадів про професора М. А. Кравченка» (1997), «Наш учитель» (1997), «Феномен вченого-селекціонера» (1997), «Золотий скарб біологічної науки двох тисячоліть» (2001), В. П. Буркат засвідчив самовіддану працю окремих особистостей можливості творчого потенціалу української спільноти, її здатність посісти почесне місце у світовому науковому співтоваристві.

Учений доклав зусиль до становлення та розвитку національної сільськогосподарської бібліографії. Він вважав, що біобібліографічні покажчики наукових праць слугують цінним джерелом, як для вивчення особливостей становлення та розвитку сільськогосподарської дослідної справи в Україні, так і для заповнення бази фактографічних знань відповідного періоду у вітчизняній біографістиці. За наукової редакції вченого були видані біобібліографічні покажчики провідних учених у галузі тваринництва, членів-кореспондентів Ф. Ф. Ейснера та М. Я. Єфіменка, професорів І. В. Смирнова та В. С. Коновалова, докторів І. П. Петренка та Б. Є. Подоби, які не лише презентують їхню наукову спадщину, а й вміщують змістовний коментар щодо основних віх життєдіяльності кожного з них.

Академік В. П. Буркат є одним із укладачів тематичного галузевого бібліографічного покажчика «М'ясне скотарство: минуле, сучасне, майбутнє. 1950-2004», який позиціонує монографії, статті, тези, методичні рекомендації, програми з проблем розбудови галузі м'ясного скотарства, опубліковані в Україні більше ніж за 50-річний період. Учений наголошував, що розвиток цієї галузі повинен спиратися на історичний досвід минулого, творче та розумне використання наукового доробку вчених та практиків, які заклали його міцний фундамент. При формуванні бібліографічного покажчика основної уваги надавали інформаційному забезпеченню таких напрямів, як організація галузі м'ясного скотарства, технологія інтенсивного виробництва яловичини, селекційно-племінна робота у м'ясному скотарстві, виведення нових спеціалізованих порід та типів м'ясного напрямку продуктивності, екологічні аспекти ведення галузі, біологія розвитку м'ясної худоби, формування м'ясної продуктивності, промислове схрещування тощо.

В останні роки життя В. П. Буркат вніс пропозицію щодо започаткування системної роботи з видання ще одного серійного матеріалу з умовною назвою «Наукові аграрні школи». Вважав розробку цієї проблеми надзвичайно важливою та необхідною справою, перш за все, з огляду на те, що «у кільканадцяти напрямках аграрної науки Україна має як визнані, так і маловідоміші, а то й знівельовані кимось світові пріоритети. Адже саме у нас народились пріоритети, як загальнонаціонального значення (від першої на планеті писемності до розрахунків польоту на Місяць), так і суто аграрні (від вперше прирученого коня і першого плуга до родоначальниць північноамериканських пшениць, відкриття методу багаторічного зберігання сперми і вперше в світі здійсненої трансплантації ембріонів). Важливо це для вивчення історії виникнення, динаміки розвитку, наслідування та трансформації вчень, концепцій, теорій, методологій тощо. Зрештою, надзвичайно важливо це для виховання студентства і аспірантів та уникнення безоглядного поклоніння перед усім чужоземним [4, с. 98–99]».

Особливої уваги В. П. Буркат надавав популяризації діяльності окремих науково-дослідних та науково-виробничих установ, які розглядав як основну ланку на шляху розбудови вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи у тваринництві. Це, зокрема, УААН, Укрплемоб'єднання, Державний науково-виробничий концерн «Селекція», Виробничо-наукова асоціація з тваринництва «Україна», Інститут розведення і генетики тварин та інші галузеві науково-дослідні та учбові заклади. Валерієм Петровичем особисто або в співавторстві підготовлено низку видань, що відтворюють основні етапи діяльності цих установ, дають комплексну оцінку внеску їх творчих колективів у розвиток сільськогосподарської дослідної справи у тваринництві України. Це, насамперед, такі наукові праці, як «Десять років від набуття Укрплемоб'єднанням статусу Національного об'єднання по племінній справі у тваринництві» (2003), «Інститути Відділення зоотехнії у 2002 році» (2003), «Інститут розведення і генетики тварин» (2004), «Нариси з історії інституту» (2008) та ін. [3, 9].

Зокрема, у монографії «Нариси з історії інституту», співавтором якої є академік В. П. Буркат, послідовно висвітлено основні здобутки та перспективи у галузі тваринництва таких авторитетних галузевих закладів, як Київська дослідна станція тваринництва «Терезине», Центральна дослідна станція штучного осіменіння сільськогосподарських тварин, Інститут м'ясного скотарства та їхній правонаступник – Інститут розведення і генетики тварин. Процеси їхньої трансформації відтворені в динаміці та розвитку, невідривності від соціально-економічної кон'юнктури та політичного контексту. У той же час зазначена монографія не є знеособленою історією функціонування вищезазначених інституцій. На фоні відтворених подій та фактів наведено розгорнуті портретні характеристики цілого ряду українських учених, життєвий шлях яких пов'язаний з їх діяльністю. Це, професори В. П. Устьянцев, А. П. Редькін, О. А. Соловійов, М. А. Кравченко, Х. І. Класен, І. В. Смирнов, А. К. Скороходько, І. І. Задерій, П. Д. Пшеничний та інші, які здобули пріоритет у становленні окремих наукових напрямів у тваринництві України. Валерій

Петрович обґрунтовує, що формування наукового потенціалу інституту – тривалий процес. Його історія – це, насамперед, історія вчених, які на принципах спадкоємності поколінь, нерозривного наукового пошуку, наступності та традиційності в розвитку наукових напрямів заклали перші підвалини та щабель за щаблем відбудували струнку теорію селекційно-генетичного вдосконалення сільськогосподарських тварин. В. П. Буркатом започатковано золоті сторінки Інституту розведення і генетики тварин, до яких занесено імена видатних учених (наразі їх 79), які своїми науковими досягненнями здобули авторитет та пошану цьому закладу [3].

Значної уваги Валерій Петрович надавав популяризації діяльності основного науково-методичного та координаційного центру з проблем розвитку АПК – Українській академії аграрних наук. Зокрема, був членом редакційної ради ювілейного видання, присвяченого 75-річчю заснування Академії, – «Місце і роль аграрної науки в процесі розвитку АПК України» (2007). Завдання цього видання вбачав, з одного боку, в оприлюдненні славетних історичних наукових здобутків видатних учених, а з іншого, – у надиханні наукової спільноти України на те, щоб вона посіла гідне місце у світовій аграрній науці, демонструвала свою ініціативу та активність, уміння своєчасно і якісно розв'язувати наукові й виробничі питання, втілювати їх в життя за сучасної глобалізації та інтеграції економіки. У виданні змістовно висвітлено аспекти історії і фундаторів організації аграрної науки, відродження УААН, створення всесвітньо визнаних наукових шкіл як засад опрацювання державної наукової політики; теорії породотворного процесу в тваринництві і втілення її в практику; ветеринарної медицини і систем заходів щодо захисту тваринництва від найбільш небезпечних хвороб; аграрної інтеграції й розробки машин для рослинництва і тваринництва та ін. Валерій Петрович особисто підготував розділ до цього видання «Селекція, генетика і біотехнологія у тваринництві» [11].

Значним є внесок ученого у популяризацію селекційних досягнень українських учених у галузі тваринництва. Першочергово цьому слугують довідкові видання «Племінна робота» (1995), «Племінні ресурси України» (1998), «Селекційні досягнення у тваринництві» (2000), які послідовно висвітлюють основні етапи та особливості виведення вітчизняних порід худоби, їхній високий генетичний потенціал та відповідність європейським стандартам.

Презентації селекційних досягнень українських учених у галузі тваринництва також сприяють документальні фільми «Бурая молочная порода», «Красная порода», «Красно-пестрая порода», «Черно-пестрая порода», запропоновані в 1989 р. академіком В. П. Буркатом та ін. Вони вирізняються унаочненістю та образністю, знаходять свого користувача серед широких мас науковців, спеціалістів та ін. У цьому плані значний практичний інтерес вбачається і в інших, підготовлених ученим, документальних фільмах, а саме «Приглашение к аукциону» (1991), ярмарок-аукціон «Тваринництво України – 92» (1992).

Оцінку дійсного вкладу українських учених у розвиток селекційної науки у контексті соціально-економічних, політичних, загальнонаукових, організаційних, правових, технологічних та екологічних чинників наведено в монографії В. П. Бурката та ін. «Історичні аспекти розвитку теорії селекції у скотарстві України» (2006) [2]. Відтворено цілісну картину становлення мережі галузевих науково-дослідних установ та наукових шкіл, узагальнено основні здобутки у розробці теорії та методології селекційно-генетичного вдосконалення порід великої рогатої худоби.

Ім'я Валерія Петровича Бурката пов'язане з видавництвом найбільш відомих науково-тематичних часописів. Зокрема, він був членом редакційної колегії журналів «Тваринництво України» (1978–2009), «Вісник сільськогосподарської науки» (1986–1989), «Вісник аграрної науки» (1997–2009), «Біологія тварин» (1999–2009), «Агропром України» (1989–1990), «АгроІнком» (2002), «Рибогосподарська наука» (2007); наукових тематичних збірників «Молочно-м'ясне скотарство» (1982–1987), «Вісник Черкаського інституту агропромислового виробництва» (2000–2009), «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів» (2003–2009), реферативного журналу «Агропромисловий комплекс України» (1999–2009).

Упродовж 1982–1996 років він також був членом редакційної колегії міжвідомчого тематичного наукового збірника «Розведення і генетика тварин», а останні 13 років його відповідальним редактором. У тому, що цей друкований орган ІРГТ перетворився на багатопланове видання, своєрідну енциклопедію знань з найбільш актуальних проблем селекції, генетики та біотехнології у тваринництві, є не мала заслуга вченого.

Необхідно також відзначити, що академік В. П. Буркат був ініціатором видання під егідою Укрплемоб'єднання науково-виробничого бюлетеня «Селекція», який надавав систематичну інформацію щодо розгортання селекційного процесу з удосконалення існуючих та виведення нових високопродуктивних порід та типів сільськогосподарських тварин. Як редактор і видавець, Валерій Петрович завжди віддавав перевагу науковим працям дискусійного характеру, а також тим, що присвячувалися найбільш актуальним проблемам тваринництва, вносили елемент новизни в їх розв'язання. Завжди намагався допомагати молодим ученим долучатися до пера, вдало виражати свої думки на папері.

Іншим напрямом діяльності вченого, черговою гранню його таланту була публіцистична діяльність. Як показали результати дослідження, його публіцистика переважно присвячена питанням розвитку тваринництва, невідкладним проблемам державотворення та наукознавства, ролі особи в науці, культурі, політиці та ін. Зокрема, вченим підготовлено серію статей яскраво вираженого державницького спрямування: «Лженаука на шпальтах «Известий» або чи згодні ми продати Україну за президентство Горбачова» (1992), «Конституція України чи Української РСР?» (1992), «Раби Московії чи лицарі української державності» (1992), «Бранці примітивних догм» (1992), «Хибна концепція» (1993), «Шануймося, бо ми того варті!» (2003). Проблема розвитку української науки присвячено низку статей: «Наука і генеза нації» (1992), «Подбаймо про національну науку» (1992), «Про відродження національної науки» (1992), «Про фермерство, науку і т. ін.» (1992), «Про професійну гідність фахівців та вчених» (1995), «Наука, держава, село, нація» (2008). Оскільки публіцистичні твори Валерія Петровича викликали цілком закономірний інтерес серед широкого кола вчених та фахівців, за рішенням вченої ради ІРГТ більшість з них видано окремою збіркою «Ретроспектива публіцистики» (2004) [6].

В останні роки життя вченим видано низку публіцистичних творів, присвячених питанням національного відродження та державотворення України: «Переяслав: 350 років брехні і геноциду» (2005), «Оригінальні козацькі прізвища» (2005), «Помаранчеві сподівання» (2008), «Свою Україну любіть...» (2008). Перший із них, підписаний псевдонімом Данило Немоскаль, є спробою автора систематизувати історичні документи та свідчення відомих діячів української культури різних часів, що відновлюють об'єктивні факти возз'єднання України з Росією, його тяжкі наслідки. Працею фактично усього життя В. П. Бурката стала остання монографія «Свою Україну любіть...», матеріал до якої він збирав упродовж не одного десятка років. Вражає прагнення вченого всупереч своїй зайнятості науково-дослідною роботою занотувати до записників висловлювання різних авторів щодо України, українців та мови української. Не випадково лейтмотивом видання було шевченківське «Свою Україну любіть», адже сам автор шанував усе українське: культуру, традиції, її історію.

Висновки. 1. Важливим напрямом наукової діяльності В. П. Бурката є репрезентація та популяризація вітчизняної сільськогосподарської дослідної справи, які він здійснював як співзасновник історико-біографічної серії «Українські вчені-аграрії ХХ століття», ініціатор енциклопедичних та довідкових видань, редактор відомих галузевих науково-тематичних часописів, автор наукових узагальнюючих праць.

2. В. П. Буркат долучився до становлення національної аграрної біографістики та бібліографії, що сприяло реконструкції сільськогосподарської дослідної справи, відображенню її теперішнього стану, оцінці дійсного внеску українських учених-аграріїв до світової скарбниці науки.

3. Невід'ємною формою творчої діяльності вченого є публіцистика, яка присвячувалася питанням розвитку тваринництва, невідкладним проблемам державотворення та наукознавства, ролі особи в науці, культурі, політиці та ін.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Башенко, В. М. Репрезентаційна діяльність академіка УААН В. П. Бурката у галузі історії аграрної науки України / В. М. Башенко // Вісник аграрної науки. – 2010. – № 10. – С. 80–82.
2. Буркат, В. П. Історичні аспекти розвитку теорії селекції у скотарстві України : монографія / В. П. Буркат, І. С. Бородай. – К. : Аграрна наука, 2006. – 584 с.
3. Буркат, В. П. Нариси з історії інституту : монографія / В. П. Буркат, І. С. Бородай. – К. : Аграрна наука, 2008. – 556 с.
4. Буркат, В. П. Post scriptum / В. П. Буркат // Перспективи використання досягнень генетики і біотехнології у практичній селекції тварин : матер. творч. дискусії (23 травня 2006 р.). – К. : Аграрна наука, 2006. – С. 94–99.
5. Буркат, В. П. Раби Московії чи лицарі української державності / В. П. Буркат // Трибуна. – 1992. – № 7. – С. 10.
6. Буркат, В. Ретроспектива публіцистики / В. Буркат. – К., 2004. – 255 с.
7. Буркат, В. П. Сучасний стан і перспективи розвитку джерельної бази історії аграрної науки України / В. П. Буркат, М. С. Слободяник // Ретроспектива публіцистики. – К. : Аграрна наука, 2004. – С. 236–245.
8. Буркат, В. П. Фрагменти відвертих роздумів про себе і наш час // Буркат Валерій Петрович : біобібліогр. покажч. наук. пр. за 1963–2008 роки. – 2-ге вид., доп. – К. : Аграрна наука, 2009. – С. 21–61.
9. Інститут розведення і генетики тварин / М. Я. Єфіменко, І. В. Гузев, Л. О. Бегма та ін.; наук. ред. В. П. Буркат. – Чубинське, 2004. – 82 с.
10. Матеріали робочої групи з підготовки проекту концепції створення української універсальної енциклопедії. – К., 2006. – 100 с.
11. Місце і роль аграрної науки в процесі розвитку АПК України. Підгот. за матер. Ювілейної сесії Загальних зборів УААН, присвяч. 75-річчю заснування Української академії аграрних наук. – К., 2007. – 280 с.

REFERENCES

1. Bashchenko, V. M. 2010. Reprezentatsiynna diyal'nist' akademika UAAN V. P. Burkata u haluzi istoriyi ahrarnoyi nauky Ukrayiny – Representational activities of academician V. P. Burkat on the history of agrarian sciences of Ukraine. *Visnyk ahrarnoyi nauky – Agricultural Science Bulletin*. 10:80–82 (in Ukrainian).
2. Burkat, V. P., and I. S. Boroday. 2006. *Istorychni aspekty rozvytku teorii selektsiyi u skotarstvi Ukrayiny – Historical aspects of development of the theory of selection in cattle of Ukraine* : monohrafiya. Kyiv, Ahrarna nauka, 584 (in Ukrainian).
3. Burkat, V. P., and I. S. Boroday. 2008. *Narysy z istoriyi instytutu – Essays on the Institute history* : monohrafiya. Kyiv, Ahrarna nauka, 556 (in Ukrainian).
4. Burkat, V. P. 2006. Post scriptum. *Perspektyvy vykorystannya dosyahnen' henetyky i biotekhnolohiyi u praktychniy selektsiyi tvaryn – Prospects for the use of genetics and biotechnology in practical animal breeding*: mater. tvorch. dyskusiyi (23 travnya 2006 r.). Kyiv, Ahrarna nauka, 94–99 (in Ukrainian).
5. Burkat, V. P. 1992. Raby Moskoviyi chy lytsari ukrayins'koyi derzhavnosti – Slaves of Moscow or knights of Ukrainian statehood. *Trybuna – Tribune*. 7:10 (in Ukrainian).
6. Burkat, V. 2004. *Retrospektyva publitsystyky – Retropective of publicism*. Kyiv, 255 (in Ukrainian).
7. Burkat, V. P., and M. S. Slobodyanyk. 2004. Suchasnyy stan i perspektyvy rozvytku dzherel'noyi bazy istoriyi ahrarnoyi nauky Ukrayiny – The current state and prospects of development

of sources of agricultural science history of Ukraine. *Retrospektyva publitsystyky – Retrospective of publicism*. Kyiv, Ahrarna nauka, 236–245 (in Ukrainian).

8. Burkat, V. P. 2009. Frahmenty vidvertkyh rozdumiv pro sebe i nash chas – Fragments of explicit reflection of yourself and our time. *Burkat Valeriy Petrovych : biobibliohr. pokazhch. nauk. pr. za 1963–2008 roky – Burkat Valeryi Petrovych: bibliography of scientific papers*. Kyiv, 21–61 (in Ukrainian).

9. Yefimenko M. Ya., I. V. Huzyev, and L. O. Behma. Nauk. red. V. P. Burkat. 2004. *Instytut rozvedennya i henetyky tvaryn – Institute of Animal Breeding and Genetics*. Chubyns'ke, 82 (in Ukrainian).

10. 2006. *Materialy robochoyi hrupy z pidhotovky proektu kontseptsiyi stvorennya ukrayins'koyi universal'noyi entsyklopediyi – Materials of Working Group on a draft concept of Ukrainian universal encyclopedia*. Kyiv, 100 (in Ukrainian).

11. 2007. *Mistse i rol' ahrarnoyi nauky v protsesi rozvytku APK Ukrayiny – The place and role of agricultural science in the development of the agro-industrial complex of Ukraine*. Pidhot. za mater. Yuvileynoyi sesiyi Zahal'nykh zboriv UAAN, prysvyach. 75-richchyu zasnuvannya Ukrayins'koyi akademiyi ahrarnykh nauk. 280 (in Ukrainian).

УДК 001:636:929(477)

МАЄМО ЗА ЧЕСТЬ БУТИ УЧНЯМИ ВАЛЕРІЯ ПЕТРОВИЧА БУРКАТА

**М. І. БАЩЕНКО¹, С. Л. ВОЙТЕНКО², С. І. КОВТУН³, В. І. ЛАДИКА⁴,
Ю. П. ПОЛУПАН³, М. І. ІВАНЧЕНКО**

¹Національна академія аграрних наук України (Київ, Україна)

²Полтавська державна аграрна академія (Полтава, Київ)

³Інститут розведення і генетики тварин імені М.В.Зубця НААН (Чубинське, Україна)

⁴Сумський національний аграрний університет (Суми, Україна)

slvoytenko@mail.ru

Висвітлено внесок академіка УААН В. П. Бурката в розвиток вітчизняної зоотехнічної науки та породотворного процесу у молочному і м'ясному скотарстві, генетики та біотехнології у тваринництві, практики збереження генофонду сільськогосподарських тварин, підготовку наукових кадрів. Охарактеризовано його наукові пошуки з українознавства та державотворення. Розкрито науково-консультативну роль В. П. Бурката в підготовці молодих науковців, організації щорічних конференцій молодих учених та аспірантів.

Ключові слова: зоотехнічна науки, наукові школи, сільськогосподарська дослідна справа

WE ARE HONORED TO BE THE DISCIPLES OF VALERY BURKAT

**M. I. Baschenko¹, S. L. Voitenko², S. I. Kovtun³, V. I. Ladyka⁴, Yu. P. Polupan³,
M. I. Ivanchenko**

¹Nathional Academy of Agrarian Sciences of Ukraine (Kyiv, Ukraine)

²Poltavska State Agrarian Academy (Poltava, Ukraine)

³Institute of Animal Breeding and Genetics nd. a. M.V.Zubets of NAAS (Chubynske, Ukraine)

⁴Sumskyi National Agrarian University (Sumy, Ukraine)

The contribution of Academician UAAS V. P. Burkat to the development of domestic animal science and process of breed creation in the dairy and beef cattle breeding, genetics and